

Länsstyrelsen i Stockholms län
Enheten miljöplanering
Box 220 67
104 22 Stockholm

Remissyttrande till regional strategi för miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv

Remissyttrande över Länsstyrelsen i Stockholms läns förslag (501-22475-2014)
Dnr KS14/169-430

Ekerö kommun vill först och främst framhålla att det är en välskriven och väl genomarbetad strategi för miljömålet *Ett rikt växt och djurliv* som länsstyrelsen har utarbetat. Många viktiga åtgärder för ökad måluppfyllelse inom ramen för miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* har beskrivits. Ekerö kommun har även några viktiga medskick inför fortsatt arbete:

Målkonflikter

Målkonflikter är svåra att identifiera i strategin och skulle kunna tydliggöras. Att målkonflikterna är svåra att identifiera medför att lösningarna är mer ogripbara än vad de skulle kunna vara. Ett exempel är ökad lönsamhet i jordbruket och ökad biologisk mångfald i jordbrukslandskapet.

Biologisk mångfald

Användningen av ordet artrikedom är problematisk. Biologisk mångfald omfattar utöver artrikedom även genetisk variation och mångfald av habitat. Det finns en risk att användningen av ordet artrikedom ökar den vanligt förekommande missuppfattningen om att biologisk mångfald enbart omfattar antalet arter.

Resiliens

Användningen av begreppet resiliens i strategin bör ses över. Det är bland annat missvisande och förenklat att skriva att "Resiliens i täta stadslandskap kan ökas genom att parker, natur- och vattenområden planeras och sköts så att de innehåller en mer variationsrik grönska". Ökad variation i grönska kan leda till ökad biologisk mångfald, vilket i sin tur kan leda till ökad resiliens hos ekosystemen. Den biologiska mångfalden beror dock på kvaliteten hos grönskan. Vad som menas med variation i grönska bör specificeras för att denna strategi ska kunna leda till ökad biologisk mångfald, och i förlängningen till resiliens.

Den biologiska mångfalden och resiliens påverkas av många andra faktorer, såsom utsläpp av kemikalier och icke förnybara ämnen (till exempel växthusgaser, tungmetaller, kväve och fosfor). Den övergripande målsättningen med Sveriges sexton nationella miljömål är en bibehållen resiliens hos ekosystemen, med andra ord ekologisk hållbarhet. Det finns en risk att arbetet med resiliens inte sätts i sitt rätta sammanhang om den enda föreslagna åtgärden för att uppnå resiliens är variation i grönska. Syftet med samtliga länsstyrelsens strategier är bibehållen resiliens, och inte enbart ett syfte med strategin för miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är en del av en ung vetenskap som håller på att utvecklas och som ska användas med försiktighet. Om ekosystemtjänster ändå ska användas i strategin (till exempel i rapportens titel) behöver användningen ses över. En orsak till den ibland bristande användningen är att man hänvisar till ekosystemtjänster som en enda sak. Ekosystemtjänster är ett samlingsbegrepp för en rad olika processer och funktioner beroende på sammanhang. Det är därför problematiskt att klumpa ihop alla ekosystemtjänster. Det första som måste göras är att definiera vilka ekosystemtjänster som kan vara relevanta för just miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* och ökad biologisk mångfald.

Bibehållen resiliens upprätthåller ekosystems förmåga att tillhandahålla ekosystemtjänster. Att ha ekosystemtjänster som åtgärdsområde inom en strategi för *Ett rikt växt- och djurliv* upplevs missvisande. Åtgärdsområdet riskerar att måla upp en bild av att arbetet med ekosystemtjänster är lösningen på problemet med förlusten av biologisk mångfald, när så inte behöver vara fallet.

Syftet med just miljömålet *Ett rikt växt och djurliv* är ökad biologisk mångfald. Arbetet med ekosystemtjänster är inte samma sak som att gynna biologisk mångfald. Förhållandet är i första hand omvänt, det vill säga att det är arbetet för ökad biologisk mångfald (och resiliens) som indirekt kan gynna ekosystemtjänster. Som nämns i informationsrutan om ekosystemtjänster (s.21) är biologisk mångfald, liksom jordbildning, vattencykeln och näringscykeln, en grundförutsättning för ekosystemtjänster. Detta förhållande behöver redas ut på några platser i strategin.

Att gynna eller att planera för ekosystemtjänster bidrar alltså inte per automatik till ökad biologisk mångfald och kan även reducera den biologiska mångfalden. De ekosystemtjänster som lyfts fram under förslag till prioriterade åtgärder, upplevs inte som relevanta för miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Ett exempel är användningen av grönstruktur som ett verktyg för klimatanpassningsåtgärder (s.22). Att använda grönstruktur för klimatanpassning gynnar nödvändigtvis inte den biologiska mångfalden.

Variationsrik grönska som omnämns i samband med klimatanpassning i strategin kan möjligtvis leda till ökad biologisk mångfald, men då bör innehållet i den variationsrika grönskan specificeras. Klimatanpassningsåtgärder bör således tillhöra andra miljömål (det är även tveksamt om detta är ekosystemtjänster).

En annan åtgärd som omnämns är gröna tak. Att fastlägga föroreningar och fördröja regnvatten genom gröna tak är huvudsakligen en åtgärd som bör ligga under miljömålet *Giftfri miljö* eller *Ingen övergödning*. Gröna tak behöver inte ha en hög biologisk mångfald, utan kan vara monokulturer. Det kan tilläggas att gröna tak är en end-of-pipe lösning, och att det snarare är utsläppsbegränsningen som är av största vikt (förhindra att föroreningar når dagvattnet, eller förhindra klimatförändringen eftersom det kräver förändrad dagvattenhantering).

Gröna kilar

Att särskilt peka ut de gröna kilarna och stora sammanhängande grönområden som viktiga för ekosystemtjänster är missvisande (s.17). Det viktiga med de gröna kilarna i en strategi för *Ett rikt växt- och djurliv* är att de potentiellt kan bidra till den biologiska mångfalden. Vilka ekosystemtjänster som åsyftas i dessa stora gröna områden är oklart, och frågan är om de ekosystemtjänster som åsyftas hör hemma inom miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Det är en feltolkning att det främst är gröna områden som gynnar ekosystemtjänster. Det är biologisk mångfald och bibehållandet av resiliens som ytterst gynnar ekosystemtjänster. Grönområden kan möjligtvis gynna vissa typer av ekosystemtjänster, men inte nödvändigtvis biologisk mångfald (se avsnittet ekosystemtjänster).

Ekerö kommun bedömer att utarbetandet av en vägledning kring vilka naturtyper och spridningsvägar som särskilt bör prioriteras i Stockholm län är en viktig åtgärd som länsstyrelsen lyfter fram. Det ger viktig information om hur kommunerna kan satsa på kvalitet (biologisk mångfald), och inte bara på kvantitet (grönområden). Informationen bör sedan ligga till grund för en utveckling av de gröna kilarna, eftersom vetenskapligheten och lämpligheten hos de gröna kilarna som identifierats i RUFSS i vissa fall kan ifrågasättas.

Ekologisk kompensation

Ekologisk kompensation så som beskrivet i SOU 2013:68 (att kunna styra exploatering till mindre värdefulla områden) uppfattas som ett användbart verktyg. För att kunna vara ett användbart verktyg krävs dock nationella riktlinjer och sannolikt lagstiftning, vilket även förslås i SOU 2013:68. Man bör

därför avvakta med denna åtgärd om ekologisk kompensation till dess att utredning och riktlinjer har implementerats så som avses i SOU 2013:68.

Grönytefaktor

Användningen av grönytefaktor leder inte per automatik till biologisk mångfald (och måluppfyllse för *Ett rikt växt- och djurliv*). Det är därför viktigt att precisera vilka naturvärden som ska prioriteras i grönytor. Arbetet med naturvård bör i högre grad fokusera på kvalitet än kvantitet – på vilka områden som ska skyddas och utvecklas respektive på vilket sätt grönområden anläggs, sköts och förvaltas.

En konstruktiv åtgärd för kommuner kan vara att utarbeta fungerande arbetsprocesser under planarbetet. Exploatör, planarkitekt och teknisk förvaltning kan tillsammans med naturvårdskunniga tjänstemän ta fram förslag på hur naturen både kan skyddas och utvecklas i ett nybyggnadsprojekt. Det gäller hur bebyggelsen placeras, vilka arter som ska ingå i nyanläggning och på vilket sätt områdena i slutändan ska skötas.

Långt innan en planprocess tar fart måste dock rätt områden ur ett naturvårdsperspektiv redan ha prioriterats och undantagits från exploatering, särskilt områden med nationella och regionala intressen (vilket omfattas av en föreslagen åtgärd inom det första åtgärdsområdet). En långsiktig och väl genomförd planering av markanvändningen som bland annat utgår från ett gediget underlag om naturvärden, kan vara ett konstruktivt och handlingskraftigt sätt att utveckla den biologiska mångfalden.

Övriga synpunkter

Strategierna för de olika miljömålen bör samordnas med varandra eftersom de i många fall är överlappande. Det gäller särskilt åtgärdsområdet *Vatten, övergödning och skadliga ämnen* som bör hanteras i strategin *Ingen övergödning*. Det kan även tilläggas att kommunerna får antas redan idag följa strandskyddsreglerna (s. 35), eftersom kommunernas beslut prövas av länsstyrelsen respektive rättsväsendet.

En ytterligare möjlig åtgärd är att ta fram en ny åkermarksklassificering, för att mer konstruktivt kunna arbeta med exploatering av jordbruksmark.

För Ekerö kommun

Peter Carpelan
Kommunstyrelsens ordförande